

27.10.2017 • Leestijd 6 - 7 minuten

In 2011 sloot Shell een deal om olie te winnen voor de kust van Nigeria. Daarvan profiteerde een veroordeelde witwasser - met medeweten van Shell. *Vrij Nederland* publiceert deze week een nieuwe reconstructie over de zaak, op basis van een dossier van duizenden pagina's, interne e-mails, rapporten en afgeluisterde gesprekken.

Een nieuwe onthulling over Shell in Nigeria laat zien: oliehandel

maakt altijd vuile handen

Klimaat &
Energie

Jelmer MOMMERS

Een man loopt langs een olielek bij de pijpleiding in Dadabili op 2 april 2011, Nigeria. Foto: Afolabi Sotunde / Reuters

In de fantastische documentaire *Big Men*, zegt een medewerker van een klein Amerikaans oliebedrijf dat zaken doet in Ghana: 'De oliebusiness is een teamsport.'

Die zin bleef lang in mijn hoofd hangen. In de film zien we hoe de mannen van het Texaanse oliebedrijfje Kosmos Energy een groot olieveld voor de kust van Ghana proberen te ontginnen. Er moeten continu ambtenaren en ministers gemasseerd worden zodat uiteindelijk de olie kan vloeien.

De film leerde me: olie is *altijd* politiek. Als je als oliebedrijf een licentie weet te krijgen, dan moet je met iedereen vrienden worden en - indien nodig - je belangen keihard verdedigen, zeker als een land politiek instabiel of corrupt is. Een nieuw regime kan je licentie zomaar intrekken, en dan sta je met lege handen.

Oliewinnen in een corrupt land = vuile handen maken

Precies dat gebeurde regelmatig met de licentie OLP245, die Shell voor het eerst in 2000 verkreeg in Nigeria. Jarenlang was er getouwtrek tussen de Nigeriaanse overheid, Shell en een lokaal oliebedrijf over wie het enorme olieveld voor de Nigeriaanse kust mocht gaan aanboren, waardoor Shell de licentie weer verloor. In 2011 wist Shell opnieuw een deal te sluiten: het zou OLP245 met het Italiaanse oliebedrijf ENI gaan ontginnen.

Het materiaal laat zien hoe Shell vanuit het hoofdkantoor in Den Haag trachtte zaken te doen met een veroordeelde witwasser - zonder zelf vuile handen te maken

Die deal werd in februari 2014 door het Nigeriaanse parlement bekritiseerd. Het was 'een zeer gebrekkige overeenkomst' die 'niet in nationaal belang is' en zelfs 'tegen de Nigeriaanse wet.'

In april van dit jaar raakte Shell in opspraak toen nieuw uitgelekt materiaal liet zien hoe ver het bedrijf ging om de licentie in handen te

krijgen. Tot in de hoogste regionen van Shell was bekend dat er met een veroordeelde witwasser zaken werden gedaan om OLP245 in handen te krijgen.

Deze week publiceert *Vrij Nederland* een nieuwe reconstructie over de zaak. Journalist Harm Ede Botje kreeg een harde schijf met negen gigabyte informatie in handen – 'duizenden pagina's interne e-mails, rapporten en afgeluisterde gesprekken.'

Het nieuwe materiaal laat zien *hoe* Shell vanuit het hoofdkantoor in Den Haag trachtte zaken te doen met een veroordeelde witwasser - zonder zelf vuile handen te maken.

Hoe ver Shell ging om van een corrupte oud-olieminister af te komen

De strijd om de licentie werd voor het eerst in januari 2015 beschreven door onderzoeksjournalist Sanne Terlingen in magazine *OneWorld*. Op basis van onderzoek met de Nigeriaanse journalist Idris Akinbajo beschreef Terlingen het getouwtrek om het olieveld en de deal die Shell sloot om de olie te mogen winnen.

Uit het onderzoek van de twee bleek dat Shell *wist* dat een groot deel van de aankoopsom die het bedrijf aan de Nigeriaanse overheid betaalde, terugvloede naar de corrupte oud-olieminister en zakenman Dan Etete.

Etete had als minister het olieveld aan zijn eigen oliebedrijf Malabu toegewezen, en moest nu worden uitgekocht. Shell en ENI bedachten een deal waarbij het geld – 1,1 miljard

dollar – werd overgeboekt naar een rekening van de Nigeriaanse overheid in Londen. Wat er daarna gebeurde? De oliebedrijven hielden tot nu toe steeds vol dat ze dat niet wisten.

Maar uit materiaal dat in april openbaar werd gemaakt blijkt dat Shell wel degelijk wist dat het grootste deel van het geld – 1,092 miljard dollar - in handen van Etete zou komen, die het weer zou gebruiken om steekpenningen uit te betalen.

In een van de gelekte e-mails schrijft een Shellmedewerker dat Etete 'het geld al kon ruiken.' Ze bespraken ook manieren om de oud-olieminister te paaien, bijvoorbeeld door hem mee te nemen op hertenjacht in Schotland. Etete was op dat moment al in Frankrijk veroordeeld voor witwassen.

Voor de schermen deed Shell alsof het een deal had gesloten met de Nigeriaanse overheid. Achter de schermen schakelde het twee speciale medewerkers in, oud-spionnen van de Britse geheime dienst MI6, om een deal met Etete te verkennen.

De betalingsconstructie met de Londense rekening was niet meer dan een 'condoom,' aldus een betrokkene, een beschermingsconstructie die afstand moest scheppen tussen de westerse oliebedrijven en de corrupte Nigeriaan.

Wat de reconstructie van *Vrij Nederland* laat zien

De nieuwe reconstructie van *Vrij Nederland* laat zien dat

Shell doelbewust voor deze constructie ging:

- De top van het bedrijf *koos* ervoor niet precies uit te zoeken wat er met het geld zou gebeuren. In een verplicht 'boekenonderzoek' dat aan de deal vooraf ging, deed Shell bewust geen poging om corruptie bij Malabu te onderzoeken, terwijl dat volgens de eigen *Code of Conduct* wél had moeten.
- Peter Robinson, vicepresident Sub-Sahara Afrika voor Shell, meldde in een e-mail expliciet dat hij 'een alternatieve structuur' had gevonden om het geld over te maken. Hij doelt op de tweetrapsraket – de condoom, zo je wil – die afstand creëerde tussen de oliebedrijven en Etete.

Als je de reconstructie in *VN* leest, krijg je het gevoel dat de Shelltop blind was geworden voor de risico's toen de aankoop van het olieveld zo dichtbij was. 'We moeten snel handelen omdat de wolven rondcirkelen,' schreef topman Malcolm Brinded op 11 oktober 2010 aan Robinson.

De Rus Ednan Agaev, die namens Etete met Shell onderhandelde over OPL245, zegt achteraf: 'De top van Shell kneep een oogje dicht en wilde geen enkel contact met Etete.' Maar wist dus wel precies wat er speelde. Eni besloot 'het aan Shell over te laten' en ging erin mee.

De nieuw gelekte e-mails zijn 'niet behulpzaam'

Hoe we dit allemaal weten? Omdat Shell en ENI inmiddels

in Italië worden vervolgd voor de deal. Gedurende de rechtszaak wordt steeds meer materiaal openbaar. VN kreeg een groot deel van het dossier in handen dat door de Italiaanse justitie is aangelegd.

Het saillantst tot nu toe is een telefoongesprek tussen Shell-CEO Ben van Beurden en zijn (inmiddels afgezwaaide) financiële topman Simon Henry. De twee bespreken een inval in hun kantoor in Den Haag door de Nederlandse opsporingsdienst FIOD en het Openbaar Ministerie. Die waren in actie gekomen op verzoek van de Italiaanse aanklager.

Het telefoongesprek is veelzeggend: Van Beurden en Henry zijn ontspannen, ze wekken niet de indruk dat ze iets te verbergen hebben of dat ze iets strafbaars willen toedekken. Tegelijk zijn ze zich ervan bewust dat er materiaal naar buiten kan komen dat, in de woorden van Van Beurden, 'niet behulpzaam' is.

Hij doelt op e-mails van de oud-spionnen die Shell inhuurde, waaruit duidelijk blijkt dat Shell met Etete onderhandelde en wist dat hij van de deal zou profiteren. Zulke mails werden ook doorgestuurd naar topmannen in het bedrijf, waaronder Peter Voser.

'Kantoorgebouwen in Abuja, een shopping mall in Dubai, vijf Mercedesen in de c-klasse, twee Range Rovers en drie

Tot april 2017 zei Shell steeds dat betalingen aan Etetes oliebedrijf Malabu 'zijn gedaan zonder [Shells] kennis, toestemming of uit diens naam.' Maar inmiddels heeft Shell toegegeven dat het wist dat de 1,1 miljard dollar die het de Nigeriaanse

Chevrolet-busjes'

overheid betaalde, gebruikt zou worden om Etete uit te kopen. De enige manier om de impasse over de licentie te doorbreken, was te onderhandelen met Etete en Malabu, aldus Shell.

De vraag is of het ook anders had gekund. Shell had ook af kunnen zien van een deal over het Nigeriaanse olieveld, zou je zeggen. Maar de oliebusiness is een teamsport, en als je eenmaal meespeelt, is het misschien wel onmogelijk er weer uit te stappen.

De grootste gedupeerde is de Nigeriaanse burger. Die liep 1,1 miljard dollar mis - geld dat naar onderwijs, zorg en infrastructuur had kunnen gaan in plaats van naar een corrupte oud-minister.

Dankzij de documenten van de Italiaanse justitie, weten we wat daar onder meer van gekocht is: 'Kantoorgebouwen in de Nigeriaanse hoofdstad Abuja, een shopping mall in Dubai, vijf Mercedesen in de c-klasse, twee Range Rovers en drie Chevrolet-busjes, een gepantserde Cadillac en een Global Jet Bombardier Vision 6000 [een privéjet] van 56,7 miljoen dollar.'

Begin november besluit de Italiaanse onderzoeksrechter of Shell en ENI vervolgd worden.

Lees ook:

[Bekijk hier andere versie\(s\) van dit artikel.](#)

de
Correspondent

Je las de pdf-versie van dit verhaal. Voor het volledige artikel met links, infocards, eventuele videos en ledenbijdragen, ga naar: <https://decorrespondent.nl/7536/een-nieuwe-onthulling-over-shell-in-nigeria-laat-zien-oliehandel-maakt-altijd-vuile-handen/2904438923232-87e3be1c>

De Correspondent is een dagelijks, advertentievrij medium met als belangrijkste doelstelling om de wereld van meer context te voorzien. Door het nieuws in een breder perspectief of in een ander licht te plaatsen, willen wij het begrip 'actualiteit' herdefiniëren: niet om je aandacht te trekken, maar om je inzicht te bieden in hoe de wereld werkt.

decorrespondent.nl

Alle verhalen lezen? Dat kan voor €6 per maand op: decorrespondent.nl